

**Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника
Інститут історії і політології**

Кафедра всесвітньої історії

Жерноклеєв Олег Станіславович
Іванцев Ігор Денисович

**Плани
семінарських занять з нової історії
країн Європи і Америки
(кінець XV – початок XX ст.)**

Методичні рекомендації
для студентів спеціальності “Історія”

Івано-Франківськ – 2008

Жерноклеєв О.С., Іванцев І.Д. Плани семінарських занять з нової історії країн Європи і Америки (кінець XV – початок XX ст.). Методичні рекомендації для студентів спеціальності “Історія”. – Івано-Франківськ, 2008. – **26 с.**

Методичні рекомендації з нової історії для студентів Інституту історії і політології, спеціальності “Історія” денної і заочної форми навчання складені відповідно до навчального плану, затвердженого МОН України 17.03. 2006 р., та змісту підручників для вищої школи. Мета методичних рекомендацій полягає в тому, щоб допомогти студентам у вивченні основних проблем нової історії країн Західної Європи і Америки.

Рекомендовано до друку Вченою радою Інституту історії і політології Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника 10 червня 2008 р., протокол № 11.

Рецензенти:

Марущенко О.В., завідувач кафедри історіографії і джерелознавства, кандидат історичних наук, доцент Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Пендзей І.В., кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

О.С. Жерноклеєв
І.Д. Іванцев

З М І С Т

Загальні методичні поради.....	4
Тема 1. Основні тенденції розвитку країн Європи і Америки на рубежі XV–XVI ст.	6
Тема 2. Реформація і Селянська війна в Німеччині.....	7
Тема 3. Англійська революція середини XVII ст.	8
Тема 4. Німецькі держави в другій половині XVII– XVIII ст.....	9
Тема 5. Війна англійських колоній у Північній Америці за незалежність. Утворення Сполучених Штатів Америки.....	10
Тема 6. Формування і розвиток колоніальних імперій (XVI–XIX ст.)	11
Тема 7. Культура і наука Європи в XVI – середині XVII ст.....	12
Тема 8. Розвиток науки і техніки (друга половина XVII – перша половина XIX ст.).....	13
Тема 9. Міжнародні відносини в XVII – XVIII ст.	13
Тема 10. Віденський конгрес 1814–1815 рр.	14
Тема 11. Революції 1848–1849 років у країнах Європи.....	15
Тема 12. Міжнародний робітничий рух у кінці XIX – на початку XX ст.....	16
Тема 13. Культура країн Європи і Америки (друга половина XIX – початок XX ст.)	17
Тема 14. Міжнародні відносини в кінці XIX – на початку XX ст.	18
Тема 15. Перша світова війна.....	19
Програмові вимоги з курсу нової історії.....	21
Орієнтовна тематика курсових робіт	

з нової історії.....25

Загальні методичні поради

Новою історією у вітчизняній історіографії традиційно називають епоху всесвітньої історії, наступну за Середньовіччям, яка охоплює період з кінця XV ст. до 1918 р., тобто від Великих географічних відкриттів і до завершення Першої світової війни. Протягом цього часу в Європі й світі відбулися настільки значні зміни, що їхніми наслідками стало утворення суспільства нового типу – промислового, індустріального, заснованого на засадах демократії, поваги до уподобань і переконань іншого, рівноправності людей незалежно від їхнього соціального та національного походження, віри та кольору шкіри. Саме тоді відбувається стрімкий перехід від Середньовіччя до Нового часу. Людина відкриває для себе нові землі й водні простори, світ безмежно розширюється, з'являється розуміння нескінченності Всесвіту.

На арену всесвітньої історії виходить і нова, активна людина – мореплавець, купець, підприємець, учений, митець. Вона намагається осягнути й навчитися використовувати закони природи й суспільства, робить перші кроки для того, щоб не беззаперечно підкорятися природі, а намагається пристосовувати її до власних потреб і навіть підкорити собі.

Нова історія поділяється на два окремих періоди, які відрізняються один від одного. У перший період (кінець XV – кінець XVIII ст.) виникли найважливіші елементи нового суспільства, які визначили його зміст. У сфері духовній – нове гуманістичне бачення світу. У сфері економічній – нова, мануфактурна організація виробництва, розвиток ринку й банків. У сфері соціальній – поява нових прошарків у суспільстві, передовсім підприємців-власників та найманих робітників. У сфері політичній – розвиток демократичних парламентських інституцій у ряді країн.

Другий період (XIX – початок XX ст.) відзначився глибокими якісними змінами в житті всього людства. Матеріальну основу суспільства західноєвропейських країн, США і Канади, які називають Заходом, склало велике машинне (індустріальне) виробництво. Його спроможність до постійного саморозвитку забезпечували панівні капіталістичні ринкові виробничі відносини. Індустріальний характер суспільства зумовив прискорений розвиток науки та освіти, зміст культури, індивідуальної й масової психології.

У соціальній структурі суспільства починають переважати класи й прошарки (насамперед капіталісти-власники і наймані робітники), пов'язані з індустріально-капіталістичним виробництвом.

Головна мета занять з історії нового часу полягає в засвоєнні, систематизації і узагальненні знань в обсязі навчальної програми, які подаються в лекційному курсі, розглядаються на семінарських заняттях і набуваються при самостійному опрацюванні рекомендованих джерел і літератури.

Семінарські заняття є однією з важливих форм навчального процесу. Запропоновані плани семінарських занять і методичні рекомендації до них складені відповідно до навчального плану, напрям підготовки 03.03. "Історія" 6.030300, кваліфікація "бакалавр історії", затвердженого МОН України від 17 березня 2006 р., та змісту сучасних підручників з нової історії для вищої школи. Вони розраховані для студентів-істориків денної та заочної форм навчання. Їх мета полягає в тому, щоб допомогти студентам у вивченні найбільш важливих і узагальнюючих тем.

При підготовці до семінарського заняття студент повинен добре усвідомлювати свою мету і завдання, а далі перейти до опрацювання рекомендованої літератури. Вивчення матеріалу слід починати із старанного опрацювання рекомендованих історичних джерел, монографій та іншої літератури, які допоможуть творчо сприйняти всі заплановані питання. Бажано ретельно опрацювати документальну джерельну базу, а також одну із основних рекомендованих монографій, або її частину. Додаткові біографічні відомості про видатних історичних діячів, чіткі визначення історичних понять і термінів доцільно знайти в довідковій літературі.

Упродовж вивчення курсу нової історії рекомендується за вибором підготувати 1–2 реферати (студент денної форми навчання – два; заочної – один), що може послужити основою для написання курсової, а можливо, й дипломної роботи.

У методичному посібнику подається також тематика курсових робіт і програмові вимоги до курсу нової історії, на які студент може орієнтуватися в процесі вивчення курсу.

Систематична, наполеглива творча праця студентів на лекціях, при підготовці та в ході семінарських занять є запорукою міцних знань, формування цілісного розуміння всесвітньо-історичного процесу.

**Тема 1. Основні тенденції розвитку країн
Європи й Америки на рубежі XV–XVI ст. (2 год.)**

План:

1. Великі географічні відкриття. Політична карта Європи і Америки на рубежі XV–XVI ст.
2. Початок переходу до нового рівня матеріальної і духовної культури.
3. Формування нових верств суспільства та державного устрою.
4. Основні джерела та праці українських і зарубіжних дослідників з історії нового часу.

Література:

- Бродель Ф. Матеріальна цивілізація, економіка і капіталізм, XV – XVIII ст.: У 3-х т. – К., 1996–1998.
- Вандич П. Ціна свободи: Історія Центрально-Східної Європи від Середньовіччя до сьогодення. – К., 2004.
- Всемирная история.: В 10-ти т. – Т. IV. – М., 1958.
- Історія Центрально-Східної Європи: Посібник для студентів іст. і гуманіт. фак. ун-тів / Л.Зашкільняк (наук. ред.). – Львів, 2001. – 658 с.
- Зашкільняк Л.О. Сучасна світова історіографія: Посібник для студентів іст. спец. ун-тів. – Львів, 2007. – 312 с.
- Историография истории нового и новейшего времени стран Европы и Америки. – М., 2000.
- Историография новой и новейшей истории стран Европы и Америки /Под ред. А.В. Адо, И.С. Галкина, И.П. Дементьева, А.Д. Колпакова. – М., 1977.
- Историография истории нового времени стран Европы и Америки /Под ред. И.П. Дементьева. – М., 1990.
- История Европы: В 5 т. – М., 1988–2000.
- Нова історія: Навчальний посібник. Ч. 1 (1640–1870) /За ред. О.Л.Нарочницького – К., 1975.
- Новая история стран Европы и Америки: Первый период / Отв. ред. А.В Адо. – М.,1986.
- Новая история стран Европы и Америки: Учеб. Пособие / Под ред. И.М. Кривогуза. – М., 2005.
- Новая история стран Европы и Америки: Первый период / Под ред. Е.Е.Юровской, И.М.Кривогуза. – М., 1998.

Новая история 1640–1870: Учебник для пед. ин-тов / Под ред. А.Л.Нарочницкого. – М., 1986.

Сборник документов по истории нового времени стран Европы и Америки (1640–1870) / Сост. Е.Е. Юровская. – М., 1990.

Яковенко Н. Вступ до історії. – К., 2007.

Тема 2. Реформація і Селянська війна в Німеччині (2 год.)

План:

1. Соціально-економічне і політичне становище Німеччини в кінці XV – на початку XVI ст.
2. Становище католицької церкви і становлення до неї різних соціальних верств. Гуманістичний рух.
3. Особливості реформації в Німеччині. Мартін Лютер і Томас Мюнцер.
4. Основні етапи селянської війни 1524–1525 рр., її наслідки.

Література:

Брант С. Корабль дураков. Эразм Роттердамский. Похвала глупости. Навозник гонится за орлом. Разговоры запросто. Письма темных людей. Гуттен, У. Фон. Диалоги. – М., 1971.

Всемирная история: В 24-х т. – Т. 10: Возрождение и Реформация Европы. – Минск, 1996.

Голубкин Ю.А. Эволюция представлений Мартина Лютера о светкой власти и ее роли в Реформации (1517–1525 годы) // Ежегодник германской истории. 1978. – М., 1979.

Лютер Мартин. О рабстве воли // Эразм Роттердамский. Философские произведения. – М., 1986.

Майер В.Е. Крестьянство Германии в эпоху позднего феодализма. – М., 1985.

Некрасов Ю. К. Реформация и Крестьянская война в германских землях XVI в. как раннебуржуазная революция (Историография, причины и предпосылки революции). – Вологда, 1984.

Смирин М.М. Народная реформация Томаса Мюнцера и Великая крестьянская война. – М., 1955.

Смирин М.М. Передовые идеи народной Реформации // Средние века. – М., 1975. – Вып. 39.

Смирин М.М. Эразм Роттердамский и реформационное движение в Германии. – М., 1978.

Соловьев Э.Ю. Непобежденный еретик: Мартин Лютер и его время. – М., 1984.

Чистозвонов А.Н. Реформация как фактор германской истории XVI в. // Средние века. – М., 1985. – Вып. 48.

Тема 3. Англійська революція середини XVII ст. (4 год.)

План:

1. Соціально-економічні та ідеологічні передумови революції. Криза англійського абсолютизму.
2. Причини скликання Довгого парламенту. “Велика ремонстрація” – програма англійського парламенту на початковому періоді революції.
3. Громадянські війни (1642–1648).
4. Протекторат Кромвеля (1653–1658). Реставрація Стюартів (1660).
5. Історичне значення революції.

Література:

Английская буржуазная революция XVII в. /Под. ред. Е.А. Косминского и Я.А.Левицкого. – М., 1954.

Барг М.А. Народные низы в английской буржуазной революции XVII века. – М., 1967.

Барг М.А. Кромвель и его время. – М., 1960.

Всемирная история: В 24-х т. – Т.13: Европа в период Английской революции. – Минск, 1996.

Ерофеев Н.А. Империя создавалась так... – М., 1964.

Законодательство английской революции 1640–1660 гг. – М.-Л., 1946.

Кисилица Н.А. Английская буржуазная революция середины XVII в. Практикум. – М., 1963.

Лавровский В.М., Барг М.А. Английская буржуазная революция XVII в. – М., 1958.

Лавровский В.М. Сборник документов по истории Английской буржуазной революции XVII в. – М., 1973.

Левин Г.В. Демократическое движение в английской буржуазной революции. – Л., 1973.

Нова історія: Навчальний посібник. Ч. 1 (1640–1870) /За ред. Нарочницького О.Л. – К., 1975.

Павлова Т.А. Вторая английская республика (1659–1660). – М., 1974.

Практикум по новой истории (1640–1870). – Вып. 1. – М., 1981.

Татарина К.Н. Очерки по истории Англии. 1640–1815. – М., 1958.

Тревельян Д. Социальная история Англии. – М., 1959

Тема 4. Німецькі держави в другій половині XVII–XVIII ст. (2 год.)

План:

1. Політична роздробленість Німеччини після Тридцятилітньої війни.
2. Соціально-економічне і політичне становище німецьких держав в другій половині XVII – XVIII ст.
3. Міжнародне становище Німеччини в другій половині XVII – XVIII ст.
4. Володіння австрійських Габсбургів у XVIII ст. Австро-пруське суперництво та початок боротьби за об'єднання німецьких земель.

Література:

Всемирная история. – Т.У. – М., 1958.

Германская история в новое и новейшее время / Под ред. С.Д. Сказкина. – М., 1952.

Деборин А.М. Очерки социально-политической мысли в Германии конца XVII – начала XIX века. – М., 1967.

История Европы: В 5 т. – М., 1988–2000.

Мошковская Ю.А. Георг Фостер – немецкий просветитель и революционер XVIII в. – М., 1961.

Эпштейн А.Д. История Германии от позднего средневековья до революции 1848 года. – М., 1961.

Очерк истории Германии с древнейших времен до 1918. – М., 1959.

Перцев В.Н. Очерк истории Германии XVIII ст. – Минск, 1959.

Тема 5. Війна англійських колоній у Північній Америці за незалежність. Утворення Сполучених Штатів Америки (4 год.)

План:

1. Становище та розвиток англійських колоній у Північній Америці середини XVII – XVIII ст. Загострення відносин між колоніями і метрополією.
2. Революційна війна за незалежність:
 - а) початок війни; співвідношення сил;
 - б) хід військових дій після проголошення незалежності;
 - в) завершення військових дій. Версальський мир 1783 р.
3. Конституція США 1787 р. і “Білль про права” 1791 р.
4. Історичне значення війни за незалежність і утворення США.

Література:

- Американские просветители. Избранные произведения. – Т. 1, 2. – М., 1968–1969.
- Аптекер Г.А. Американская революция 1763–1683. –М., 1962.
- Аптекер Г.А. История американского народа. – М., 1961.
- Болховитинов Н.Н. становление русско-американских отношений 1775–1815. – М., 1966.
- Виппер Р.Ю. История нового времени. – М., 1999.
- История США. В 4 т. – М., 1987–1991.
- Национальные процессы в США. – М., 1973.
- Нова історія: Навчальний посібник Ч. 1 (1640–1870) /За ред. О.Л Нарочницького. –К., 1975.
- Пейн Т. Избранные произведения. – М, 1956.
- Рочестер А. Американский капитализм. 1607–1800. – М., 1950.
- Севостьянова Г.Н. Война за независимость и образования США. – М., 1976.
- Франклин Б. Избранные произведения. – М, 1960.
- Фурсенко А.А. Американская буржуазная революция XVIII века. – М., 1960.

Тема 6. Формування і розвиток колоніальних імперій (XVI–XIX ст.) (4 год.)

План:

1. Виникнення іспанської колоніальної імперії.

2. Особливості португальського колоніалізму.
3. Виникнення Голландської колоніальної імперії.
4. Початок колоніальної політики Англії. Англо-французьке суперництво в колоніальних загарбаннях XVII – XVIII ст.
5. Колоніальне суперництво європейських держав (кінець XVIII – середина XIX ст.).

Література:

- Бааш Э. История экономического развития Голландии в XVI – XVIII вв. – М., 1949.
- Виноградов В.Н. Британский лев на Босфоре. – М., 1991.
- Ерофеев Н.А. Великобритания и Балканы: от Венского конгресса до Крымской войны. – М., 1985.
- Ерофеев Н.А. Империя создавалась так... Английский колониализм в XVIII веке. – М., 1964.
- Ерофеев Н.А. Английский колониализм в XIX веке. – М., 1977.
- Олива де Коль Х. Сопротивление индейцев испанским конкистадорам / Пер. с исп. – М., 1988.
- Панченкова М.Т. Политика Франции на Ближнем Востоке и Сирийская экспедиция 1860–1861. – М., 1966.
- Политика европейских держав в Юго-Восточной Азии в 60-х годах XVIII в. – 60-х годах XIX в. Документы и материалы / Под ред. А.А. Губера. – М., 1962.
- Сапрыкин Ю.М. Английское завоевание Ирландии (XII–XVII вв.) – М., 1982.
- Тарле Е.В. Очерки истории колониальной политики западноевропейских государств (конец XV–XIX в.). – М., 1965.
- Халфин Н.А. Создание и распад Британской империи. – М., 1961.
- Яброва М.М. Очерки истории колониальной экспансии Англии в эпоху первоначального накопления. – Саратов, 1966.
- Чистозвонов А.Н. Нидерландская буржуазная революция XVI века. – М., 1958.
- Чистозвонов А.Н. Бюргерство и буржуазия в Нидерландах (XV – XVIII). Социально-экономические проблемы генезиса капитализма. – М., 1984.

Тема 7. Культура і наука Європи

в XVI – середині XVII ст. (2 год.)

План:

1. Початок і особливості європейської культури Відродження. Характеристика творчості Леонардо да Вінчі, Рафаеля Санті, Мікеланджело Буонарроті, Тиціана.
2. Поширення мистецтва бароко в Західній Європі.
3. Європейська література, освіта, наука в XVI–XVII ст.

Література:

- Альтамира-и-Кревеа Р. История Испании. – М., 1951.
Брандт. Нидерланды. – М., 1953.
Всемирная история. – Т. IV–V. – М., 1958.
Драгунов Г.П. Швейцария: история и современность. – М., 1978.
Дробков В. На перекрестке дорог, культур, истории. Очерк о Бельгии и Люксембурге. – М., 1989.
История Италии: В 3 т. – М., 1970–1971.
История Европы: В 5 т. – М., 1988–2000.
История Норвегии. – М., 1980.
История Швеции. – М., 1974.
История Франции: В. 3 т. – М., 1972–1973.
Історія світової культури. – К., 1999.
Эпштейн А.Д. История Германии от позднего средневековья до революции 1848 года. – М., 1961.
Каптерева Т.П. Искусство Португалии. – М., 1990.
Кириллин В.А. Страницы истории науки и техники. – М., 1986.
Клинге М. Очерки истории Финляндии. – Хельсинки, 1990.
Очерк истории Германии с древнейших времен до 1918 г. – М., 1959.
Рутенбург В.И. История Рисорджименто: Италия в XVI – XVII вв. – Л., 1980.
Татарина К.Н. Очерки по истории Англии. 1640–1815. – М., 1958.

Тема 8. Розвиток науки і техніки

(друга половина XVII – перша половина XIX ст.) (2 год.)

План:

1. Історичні передумови розвитку наук і нової техніки.
2. Досягнення природознавства і розвиток машинної техніки.
3. Суспільні науки.

Література:

- Бернал Дж. Наука в истории общества. – М., 1956.
- Богомолов А.Н. Творение рук человеческих. Естественная история машин. – М., 1988.
- Виргинский В.С. Очерки истории науки и техники XVI–XIX вв. – М., 1984.
- Вольтер. Философские сочинения. – М., 1989.
- Дарвин Ч. Происхождение видов. – М., 1948.
- Зворыкин А.А. и др. История техники. – М., 1962.
- Кирсанов В.С. Научные революции XVII в. – М., 1982.
- Койре А. Очерки истории философской мысли. – М., 1985.
- Лилли С. Люди, машины и история. – М., 1970.
- Маркова Л.А. Наука. История и историография XIX–XX вв. – М., 1987.
- Механика и цивилизация 17–19 вв. /Под ред. А.Т. Григоряна и Б.Г. Кузнецова. – М., 1979.
- Монтень М. Опыты. – М., 1992.
- Новая история стран Европы и Америки. Под ред. М.М. Кривогуза. – М., 2005.
- Ницше Ф. Так говорил Заратустра. – М., 1999.
- Соколовская З.К. 400 биографий ученых. – М., 1988.
- Тавризян Б.М. Техника. Культура. Человек. – М., 1986.

Тема 9. Міжнародні відносини в XVII – XVIII ст. (2 год.)

План:

1. Вестфальський мир 1648 року і політична карта Європи. Міжнародні відносини у другій половині XVII ст.
2. Основні проблеми міжнародних конфліктів і концепція “балансу сил” у XVIII ст.
3. Початок і протиріччя лібералізації міжнародних відносин у XVIII ст.
4. Основні напрями міжнародних відносин країн Європи і Америки в другій половині XVIII ст.

Література:

- Арон Р. Мир і війна між націями. – К., 2000.
- Великобританія, Франція и США в міжнародних відносинах нового и новейшого времени / Под ред. В.Г. Сироткина. – М., 1985.

- Дебидур А. Дипломатическая история Европы: От Венского до Берлинского конгресса. 1814–1878 / Пер. с фр. В 2 т. – М., 1947.
- История Европы: В 5 т. – М., 1988–2000.
- История внешней политики России (конец XV – 1917 гг.) / Под ред. А.Н. Схарова. – М., 1995.
- История дипломатии / Под ред. В.А. Зорина, В.С. Семенова, С.Д. Сказкина, В.М. Хвостова: В 5 т. – М., 1959–1979.
- Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів до ХХ ст.). Курс лекцій / За ред. В.І.Ярового. – К., 2001.
- Нова історія. Навчальний посібник. – Ч. 1(1640 – 1870) / За ред. О.Л. Нарочницького. – К., 1975.
- Новая история стран Европы и Америки. Под ред. М.М. Кривогуза. – М., 2005.
- Орлик О.В. и др. История внешней политики России. Первая половина XIX века. (От войн России против Наполеона до Парижского мира 1856 г.). – М., 1999.
- Сироткин В.Г. Дуэль двух дипломатий. Россия и Франция в 1801–1812 гг. – М., 1966.
- Сироткин В.Г. Наполеон и Россия. – М., 2000.

Тема 10. Віденський конгрес 1814-1815 рр. (2 год.)

План:

1. Початок роботи Віденського конгресу. Розстановка сил. Принцип «легітимізму» і французьке питання.
2. Організація Німецького союзу. Польське та італійське питання.
3. Заключний акт Віденського конгресу.
4. Утворення «Священного союзу» та його завдання.

Література:

- Борисов Ю.В. Шарль Морис Талейран. – М., 1989.
- Всемирная история. – Т. VI. – М., 1959.
- Всемирная история: В 24-х т. – Т. 16: Европа под воздействием Франции. – Минск, 1996.
- Всемирная история. Наполеоновские войны. – М., 2001.

Дебидур А. Дипломатическая история Европы: Священный союз от Венского до Берлинского конгрессов. 1814–1878. – Т.1. – Ростов-на-Дону, 1995.

Зах Л.А. Монархи против народа. Дипломатическая борьба на развалинах наполеоновской империи. – М., 1966.

История дипломатии. – Т. 1. – М., 1959.

Киняпина Н.С. Внешняя политика России первой половины XIX века. – М., 1963.

Нова історія. Навчальний посібник. Частина I (1640–1870 рр.) /За ред. О.Л. Нарочницького. – К., 1975.

Талейран Ш. Мемуары. – М., 1959.

Толпыго А. Лекции по истории Великой французской революции 1789 г. – К., 2004.

Хрестоматия по истории международных отношений. – Вып I. – М., 1963.

Тема 11. Революції 1848–1849 років у країнах Європи (4 год.)

План:

1. Загальна характеристика соціально-економічного, політичного становища в країнах Європи на середину 40-х рр. XIX ст. Виникнення революційної ситуації.
2. Революція у Франції. Державний переворот 1851 р.
3. Причини, завдання та хід революційних подій 1848–1849 рр. у Німеччині.
4. Революція 1848–1849 рр. в Італії.
5. Революція 1848–1849 рр. в Австрійській імперії.
6. Причини поразки та підсумки революцій 1848–1849 рр. у країнах Європи.

Література:

Авербух Р.А. Революция в Австрии (1848–1849). – М., 1970.

Авербух Р.А. Революция и национально-освободительная борьба в Венгрии 1848–1849 гг. – М., 1970.

Всемирная история. – Т. VI. – М., 1959.

Всемирная история. Национально-освободительные войны XIX ст. – Т.17. – Минск, 1996.

Застенкер Н.Е. Революция 1848 г. во Франции. – М., 1948.

- История Франции. – Т. 2. – М., 1973.
- Кан С.В. Революция 1848 в Австрии и Германии. – М., 1948.
- Нова історія. Навчальний посібник. Частина I (1640–1870 рр.) /За ред. О.Л. Нарочницького. – К., 1975.
- Молок А.И. Июльские дни в Париже. – М., 1948.
- Прикарпаття – наш край. Навчально-методичний посібник. – Івано-Франківськ, 1989.
- Революция 1848–1849 гг. – Т. I–II. – М., 1952.
- Тейлор А.Дж.П. Габсбурзька монархія. 1809 – 1918. Історія Австрійської імперії та Австро-Угорщини. – Львів, 2002.
- Хрестоматія по новій історії. – Т. 2. – М., 1965.
- Цьольнер Е. Історія Австрії. – Львів, 2001.

Тема 12. Міжнародний робітничий рух в кінці ХІХ – на початку ХХ ст. (2 год.)

План:

1. Соціальні утопії першої половини ХІХ ст. Поширення соціалістичних ідей у 50-60-ті роки ХІХ ст.
2. Утворення і діяльність Міжнародного товариства робітників. Перший Інтернаціонал.
3. Виникнення національних робітничих партій в окремих країнах Європи і Америки.
4. Другий Інтернаціонал, його структура та діяльність (1889–1914 рр.).

Література:

- Дебидур А. Дипломатическая история Европы: Священный союз от Венского до Берлинского конгрессов. 1814–1878. – Т. 2. – Ростов-на-Дону, 1995.
- Енгельс Ф. До історії Союзу комуністів // Маркс К., Енгельс Ф. Твори. – К., 1980. – Т. 21.
- Енгельс Ф. Розвиток соціалізму від утопії до науки // Там само. – Т. 19.
- История Второго Интернационала. – М., 1965–1966.
- Кривогуз И. М. Второй Интернационал 1889–1914. – М., 1964.

Кривогуз И. М. Основные периоды и закономерности международного рабочего движения до Октября 1917 г. – М., 1976.

Ленін В.І. Три джерела і три складові частини марксизму // Ленін В.І. Повне зібр. тв. – К., 1983. – Т. 23.

Маркс К., Энгельс Ф. Манифест Коммунистической партии // Маркс К., Энгельс Ф. Твори. – К., 1980. – Т. 4.

Международное рабочее движение. Вопросы теории и истории. – М., 1976.

Михайлов М.И. История Союза коммунистов. – М., 1968.

Сборник документов по истории рабочего и социалистического движения стран Европы и США / Под. Ред. П.И. Острикова. – М., 1985.

Современная социал-демократия: Словарь-справочник. – М., 1990.

Союз коммунистов – предшественник Первого интернационала. Сб. док. – М., 1964.

Союз коммунистов 1836–1849. – М., 1977.

Шведа Ю. Політичні партії: Енциклопедичний словник. – Львів, 2005.

Тема 13. Культура країн Європи і Америки (друга половина XIX – початок XX ст.) (2 год.)

План:

1. Розвиток природничих і технічних наук.
2. Суспільствознавчі науки.
3. Основні течії в літературі.
4. Архітектура, образотворче, музичне мистецтво.

Література:

Бернал Д. Наука и история общества. – М., 1955.

Вехи. Из глубины. – М., 1991.

Всемирная история. – Т. VI. – М., 1959.

Жизнь науки. Антология вступления к классике естествознания. – М., 1973.

Замаровский В. Их величество пирамиды. – М., 1973.

История Европы: В 5-ти т. – Т. 4–5. – М., 2000.

Історія світової культури. – К., 1999.

Новая история стран Европы и Америки / Под ред. И.М. Кривогуза. – М., 2005.

Эйнштейн А., Инфельд Л. Эволюция и физика. – М., 1966.

Тема 14. Міжнародні відносини в кінці XIX – на початку XX ст. (2 год.)

План:

1. Посилення суперечностей між головними імперіалістичними державами в кінці XIX ст. Троїстий союз.
2. Франко-російські відносини перед Першою світовою війною.
3. Англо-німецькі суперечності в кінці XIX – на початку XX ст.
4. Утворення Антанти.

Література:

Алексеева И.В. Агония сердечного согласия: Царизм, буржуазия и их союзники по Антанте. 1914–1917. – Л., 1990.

Бондаревський Г.Л. Английская политика и международные отношения в бассейне Персидского залива (конец XIX – начало XX в.). – М., 1968.

Виноградов К.Б. Великая мировая политика 60–80-х годов XIX в.: события и люди. – Л., 1991.

Галкин И.С. Дипломатия европейских держав в связи с освободительным движением народов европейской Турции в 1902–1912 гг. – М., 1960.

Ганелин Р.Ш. Россия и США. Очерки истории русско-американских отношений 1914–1917 гг. – М., 1968.

Данилевский Н.Я. Россия и Европа. – М., 1995.

Жогов П.В. Дипломатия Германии и Австро-Венгрии и первая Балканская война 1912–1913 гг. – М., 1996.

История дипломатии. – Т. 2. – М., 1963.

История Европы: В 5 т. – М., 1988–2000.

Европа, США и колониальный мир /Под. ред. Б.М. Туполева. – М., 1998.

Нерсесов Г.А. Дипломатическая история Египетского кризиса 1881–1882. – М., 1975.

Нова історія. Навчальний посібник. – Ч. 2. – 1871–1917 рр. /За ред.. М.Ю. Овчаренка. – К., 1979.

Сказкин С.Д. Конец австро-русско-германского союза. Исследования по истории русско-германских и русско-австрийских отношений в связи с восточным вопросом в 80-е годы XIX столетия. – М., 1974.

Шнеерсон Л.М. На перепутти европейской политики. Австро-русско-германские отношения (1871–1875). – Минск, 1984.

Тема 15. Перша світова війна (4 год.)

План:

1. Причини і початок війни.
2. Воєнні дії в 1814 р.
3. Воєнні дії на Західному і Східному фронтах у 1915 р.
4. Революційний рух у роки війни.
5. Воєнні дії в 1917–1918 рр. Поразка Німеччини та її союзників.
6. Основні підсумки й наслідки війни.

Література:

Брусилов А.А. Мои воспоминания. – М., 1963.

Верховский Д.В., Ляхов В.Ф. Первая мировая война. 1914–1918. Военно-исторический очерк. – М., 1964.

Гершов З.М. «Нейтралитет» США в годы Первой мировой войны. – М., 1962.

Залесский К.А. Первая мировая война: Биографический энциклопедический словарь. – М., 2000.

История Первой мировой войны / Под ред. И.И. Ростунова: В 2 т. – М., 1975.

Миловский М.П. Преступления империализма против человечества. – Л., 1966.

Нова історія. Навчальний посібник. – Ч. 2. – 1871–1917 рр. / За ред. М.Ю. Овчаренка. – К., 1979.

Первая мировая война. 1914–1918 / Под ред. А.Л. Сидорова. – М., 1968.

Первая мировая война: политика, идеология, историография / Под ред. Б.Д. Козенко. – Куйбышев, 1990.

Первая мировая война и проблемы политического переустройства в Центральной и Юго-Восточной Европе / Под ред. В.И. Беляева. – М., 1991.

Писарев Ю.А. Тайны Первой мировой войны: Россия и Сербия в 1914–1915 гг. – М., 1990.

Яковлев Н.Н. 1 августа 1914. – М., 1993.

Програмові вимоги з курсу нової історії

1. Предмет і завдання курсу нової історії.
2. Великі географічні відкриття кінця XV – поч. XVI ст.
3. Наслідки Великих географічних відкриттів.
4. Виникнення колоніальних імперій, їх особливості.
5. Початок Реформації в Європі. Мартін Лютер.
6. Селянська війна в Німеччині, її основні райони, програмові документи, значення.
7. Томас Мюнцер і народна Реформація.
8. Реформація у Швейцарії. Цвінгліанство та кальвінізм.
9. Контрреформація. Тридентський собор і його постанови. Діяльність єзуїтів.
10. Нідерландська революція (1566–1609 рр.).
11. Франція у XVI ст. Гугеноти. Релігійні війни.
12. Відновлення і зміцнення французького абсолютизму в першій половині XVII ст. Рішельє.
13. Утвердження династії Тюдорів в Англії. Генріх VII та Генріх VIII.
14. Реформація та релігійна боротьба в Англії в середині XVI ст.
15. Англія в період Єлизавети I. Зростання морської могутності.
16. Міжнародні відносини в першій половині XVII ст. Тридцятилітня війна.
17. Культура і наука країн Європи в XVI – першій половині XVII ст.
18. Соціально-економічне і політичне становище Англії напередодні революції середини XVII ст. Проблема пуританства.
19. Початок англійської революції середини XVII ст. Довгий парламент, його соціальний склад та політика. Велика ремонтрація.
20. Громадянська війна в Англії. О. Кромвель. Боротьба левелерів і дигерів за поглиблення революції.
21. Північноамериканська революція XVIII ст. «Декларація незалежності».
22. Історичне значення Північноамериканської буржуазної революції XVIII ст.
23. Культура і наука країн Європи у другій половині XVII ст.

24. Англійське завоювання Нової Франції. Національно-визвольна війна. Утворення Канадської конфедерації.
25. Велика французька революція кінця XVIII ст.
26. Соціально-економічний розвиток Франції і внутрішня політика в період Консульства і Першої імперії.
27. Наполеонівські війни (1796–1814 рр.).
28. Віденський конгрес 1814–1815 рр.
29. Боротьба іспанського народу за незалежність у 1808–1814 рр.
30. Перша буржуазна революція в Іспанії. Конституція 1812 р.
31. Франція в 1815–1847 рр.
32. Англія в 1815–1850 рр.
33. Утопічний соціалізм Сен-Сімона, Ш.Фур'є, Р.Оуена.
34. Початок промислового перевороту в Англії та його соціальні наслідки.
35. Повстання ліонських ткачів 1831, 1834 рр. та їх історичне значення.
36. Чартиський рух.
37. Політична реакція в Європі в 50-х рр. XIX ст.
38. Революція 1848–1849 рр. у Франції.
39. Революція 1848–1849 рр. у Німеччині
40. Революція 1848–1849 рр. в Угорщині.
41. Революція 1848–1849 рр. в Австрії.
42. Революція 1848–1849 рр. в Італії.
43. Галичина в період революції 1848–1849 рр.
44. Об'єднання Італії, його етапи. Д.Гарібальді.
45. Друга парламентська реформа (1867 р.) в Англії
46. Робітничий рух у Німеччині в 50-60 роках XIX ст. Ф.Лассаль.
47. Об'єднання Німеччини.
48. Австрійська імперія в 50–60-х роках XIX ст. і утворення Австро-Угорщини.
49. Діяльність Першого Інтернаціоналу (1864–1870). Боротьба марксизму проти прудонізму, тред-юніонізму, бакунізму.
50. Друга громадянська війна в США (1861–1865). Наслідки та значення.

51. Національно-визвольні революції початку XIX ст. у Латинській Америці, їх наслідки.
52. Франко-пруська війна. Франкфуртський мир.
53. Причини і характер революції 18 березня 1871 р. у Франції. Паризька комуна.
54. Завершення об'єднання Німеччини та її економічний розвиток у кінці XIX – на початку XX ст.
55. Робітничий рух у Німеччині на зламі XIX–XX ст.
56. Внутрішня політика Німеччини на рубежі XIX–XX ст.
57. Колоніальна експансія Німеччини в останній третині XIX – на початку XX ст.
58. Економічний розвиток Англії в кінці XIX – на початку XX ст.
59. Зовнішня політика Англії в останній третині XIX – на початку XX ст.
60. Англо-бурська війна.
61. Економічний розвиток Франції в останній третині XIX – на початку XX ст.
62. Зовнішня політика Франції в останній третині XIX – на початку XX ст.
63. Економічний розвиток США в кінці XIX – на початку XX ст.
64. Виникнення двопартійної системи в США.
65. Зовнішня політика США в останній третині XIX – на початку XX ст.
66. Іспано-американська війна.
67. Профспілковий рух у США в кінці XIX ст. Американська федерація праці.
68. Економічний розвиток Австро-Угорщини в 70–90-х роках XIX – на початку XX ст.
69. Суспільно-політичні процеси в Австро-Угорщині в останній третині XIX – на початку XX ст.
70. Зовнішня політика Австро-Угорщини в останній третині XIX – на початку XX ст.
71. Соціально-економічний розвиток Італії в кінці XIX – на початку XX ст.

72. Суспільно-політичний розвиток Італії в кінці XIX – на початку XX ст.
73. Зовнішня політика Італії в останній третині XIX – на початку XX ст.
74. Діяльність Другого Інтернаціоналу (1889–1914 рр.).
75. Міжнародні відносини в останній третині XIX – на початку XX ст.
76. Утворення Троїстого Союзу.
77. Утворення Антанти.
78. Національно-визвольна боротьба Ірландії в кінці XIX – на початку XX ст.
79. Культура і наука країн Європи у XIX ст.
80. Канада в останній третині XIX – на початку XX ст.
81. Іспанія наприкінці XIX – на початку XX ст.
82. Португалія наприкінці XIX – на початку XX ст.
83. Греція в останній третині XIX – на початку XX ст.
84. Румунія в останній третині XIX – на початку XX ст.
85. Голландія в останній третині XIX – на початку XX ст.
86. Швейцарія в останній третині XIX – на початку XX ст.
87. Швеція в останній третині XIX – на початку XX ст.
88. Норвегія в останній третині XIX – на початку XX ст.
89. Данія в останній третині XIX – на початку XX ст.
90. Причини і початок Першої світової війни.
91. Воєнні дії на Західному та Східному фронтах у 1914 році.
92. Вступ у війну Японії, Туреччини, Італії, Болгарії.
93. Воєнні дії на Східному фронті в 1915–1916 рр.
94. Галичина в Першій світовій війні.
95. Поразка центральних держав і закінчення Першої світової війни. Основні підсумки війни.

Орієнтовна тематика курсових робіт з нової історії

1. Великі географічні відкриття та їх соціально-економічні наслідки для країн Європи.
2. Реформація в країнах Європи.
3. Культура Італії Пізнього Відродження.
4. Культура Франції у XVI–XVII ст.
5. Нідерландська революція (1566–1609 рр.).
6. Діяльність Довгого парламенту під час англійської революції середини XVII ст.
7. Війна Північноамериканських колоній Англії за незалежність і утворення США.
8. Діяльність Установчих та Законодавчих зборів під час французької революції кінця XVIII ст.
9. Віденський конгрес 1814–1815 рр.
10. Промислова революція в Англії та її значення.
11. Чартиський рух в Англії.
12. Революція 1848 р. у Франції.
13. Революція 1848–1849 рр. у Німеччині.
14. Революція 1848–1849 рр. в Австрійській імперії.
15. Революція 1848–1849 рр. в Італії.
16. Виникнення і діяльність політичних партій США у XIX ст.
17. Іспано-американська війна 1898 р.
18. Італія в період об'єднання.
19. Об'єднання Німеччини.
20. Державний устрій Австро-Угорщини та система управління в Галичині (1867–1918 рр.).
21. Основні напрями міжнародних відносин європейських країн наприкінці XIX – початку XX ст. Утворення військово-політичних блоків.
22. Міжнародний робітничий рух в останній третині XIX ст. Другий Інтернаціонал.
23. Англо-бурська війна.
24. Культура країн Європи наприкінці XIX – початку XX ст.
25. Галичина в Першій світовій війні.

Навчально-методичне видання

Жерноклеєв О.С., Іванцев І.Д.

Плани семінарських занять з нової історії країн Європи і Америки (кінець XV – початок XX ст.). Методичні рекомендації для студентів спеціальності “Історія”

Івано-Франківськ, 2008. – 26 с.

Комп’ютерний набір: Гранат Ю.С.

Дизайнерсько-видавничий відділ
ЦІТ Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника